



V. RADAUŠ, *Žena iz Pokuplja*. Zagreb, Moderna galerija



V. RADAUŠ, *Robijaš*. Zagreb, Moderna galerija



V. RADAUŠ, *Krvnik*. Zagreb, Gliptoteka HAZU

motive na tragu postmoderne (*Oplakivanje*, 1984; *Herodijada*, 1987). Od 1989. gustim namazima boja i koloristički bogatim mrljama slika portrete, zagrebačke vedute i ciklus aktova (*Žena s torbom*, 1989; *Frankopanska*, 1992; *Žuti san*, 1994). — Samostalno izlagao u Zagrebu i Čakovcu.

LIT.: D. Grubić, Velimir Rački (katalog), Zagreb 1987. — D. Vandura, Velimir Rački (katalog), Zagreb 1994. — Isti, Velimir Rački (katalog), Zagreb 1995. K. Ma.

RADAK, Frane, slikar (Goriš kraj Šibenika, 3. I. 1935). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1963 (O. Postružnik). Radi kao lik. pedagog u Zagrebu. Poetskom deskripcijom slika figuralne motive u kojima se naglašeni crtež prožima s kromatskom podlogom (*Vaza s kistovima*, 1973; *Čovjek s pticom*, 1976; *Lubanja*, 1979; *Maslina 3*, 1987; *Stablo u žutom*, 1993). Samostalno izlagao u Novoj Gradiški (1981), Zagrebu (1984, 1992), Labinu (1987) i Velikoj Gorici (1993).

LIT.: I. Šimat Banov, Frane Radak (katalog), Nova Gradiška 1981. — V. Kršinić, Frane Radak (katalog), Zagreb 1992. — D. Grubić, Frane Radak (katalog), Velika Gorica 1993. Ž. Sa.

RADAKOVIĆ, Niža (Nikola Radanov), zlatar (XV. st.). Spominje se 1420. u Baru, 1432. u Srebrenici, 1445. u Dubrovniku, 1449. ponovno u Baru, a 1450. u Zadru, gdje je sljedeće godine umro. Prema popisu predmeta poslije njegove smrti, u kojemu se našao i alat za rezanje bakroreza, pretpostavlja se da je bio jedan od prvih majstora u svijetu koji se bavio tom djelatnošću.

LIT.: C. Fisković, Dubrovački zlatari od XIII. do XVII. stoljeća, SHP, 1949, I, str. 149. — Isti, Zadarski sredovječni majstori, Split 1959, str. 114. N. B. B.

RADAUŠ, Vanja, kipar, slikar i pisac (Vinkovci, 29. IV. 1906 — Zagreb, 24. IV. 1975). Studirao na Akademiji u Zagrebu 1924—30 (R. Valdec, R. Frangeš-Mihanović, I. Meštrović) i u Parizu 1931. Izlaže od 1931. na izložbama u zemlji i inozemstvu; 1932. postaje članom grupe »Zemlja« s kojom izlaže do 1934. Prvu samostalnu izložbu priredio je u Salonu »Ulrich« u Zagrebu 1939. Od 1940. bio je nastavnik na Državnoj obrtnoj školi u Zagrebu. Bio je profesor na Akademiji 1945—69. i voditelj Majstorske radionice za kiparstvo (od 1950) te član JAZU od 1947. — Skulpture, često obojene, radio je u bronci, kamenu, terakoti, sadri, vosku; slikao je u tušu, gvašu, akvarelu i kolažu.

U prvome razdoblju (1932–43) stvarao je pod utjecajem Rodina i Bourdellea (*Muški torzo*, 1938; *Orfej*, 1939), kojega se postupno oslobađa osobnim ekspresionističkim pristupom (*Prosjak*, 1939; *Robijaš*, 1940; *Krvnik*, 1942; *Petrica Kerempuh*, 1943). Od 1936. radi ciklus crteža *Dance macabre*, a 1937. decalcomanije koje prethode našoj nefigurativnoj umjetnosti lirske orijentacije. God. 1943–45. intenzivno crta i slika u akvarelu; u Otočcu je 1943. tiskao mapu linoreza *Mi pamtimo*. U drugome se razdoblju (1945–58) u njegovu kiparstvu prepleću dvije struje: ekspresionizam i »klasicizam«. Proces otvoren prema ekspresionizmu kulminirat će u ciklusu *Tifusari* (1956–58) i postati prepoznatljivom Radauševom stilskom osobinom. Klasicizam se očituje u kamenim i mramornim skulpturama mirnih volumena (*Portret Tanje*, 1947; *Žena s Krka*, 1952; *Djevojka iz Jamnice*, 1955; *Djevojka iz Vrlike*, 1956; *Djevojka s pletenicama*, 1957; *Spomenik rijeci Cetini*, 1958; *Portret Jelke*, 1963). Treće je razdoblje (1959–61) obilježeno ciklusom *Panopticum croaticum*, snažne i dramatične izražajnosti u modelaciji detalja i građi volumena. Ciklus je tematski vezan uz ličnosti i sudbine iz hrv. kulturne povijesti (J. Križanić, V. Lisinski, V. Karas, J. Kozarac, S. Raškaj, S. S. Kranjčević, A. G. Matoš, A. Cesarec, I. G. Kovačić), a u ekspresionističkom je izrazu još radikalniji i osobniji nego u prethodnome razdoblju; *Panopticum croaticum* ocijenjen je kao anticipacija kasnijem pop-artu u svijetu. U četvrtome razdoblju (1961–64) nastaje osebujan ciklus velikih skulptura *Čovjek i Kras*, čije su površine modelirane ostrim rezovima i naglašenim izbočinama. R. je i dalje vezan uz ranije motive (narikače, trudnice, ženski i muški likovi s »folklornim« oznakama), u kojima dolazi do izražaja njegov uznemireni temperament i slojevit plastični izraz. U petome razdoblju (1965–75) ostvaruje različite teme i oblike. Ciklus *Krvavi fašnik* (1965/66) naglašava nadrealnu tematiku a svojim izrazom i osobnim pristupom izvanredan je doprinos našoj modernosti u skulpturi toga razdoblja. Krajem desetljeća R. je zaokupljen tzv. čistim oblicima, premda u kolažima i skulpturama te faze kritika nalazi određene nedostatke prave plastične akcije (ciklusi *Apstraktne forme* i *Zatvori i logori*). Posljednje godine obilježene su potragom za novim mogućnostima na području apstrakcije, kao i preispitivanjem prošlosti (ciklusi *Portret našeg čovjeka* i *Slavonija*). Izvanredno plodan stvaralac neiscrpna interesa, R. je pomirio zanatsku perfekciju s nadahnutim stvaralačkim činom. Njegovu plastiku obilježava čvrsta forma u rasponu od realistične vizije do slobodne, poetične transpozicije. Izveo je više od sto spomenika: 1932 (s A. Augustinčićem) *Spomenik Petru Kočiću* u Banjoj Luci; 1939 (s J. Turkaljem) *Spomenik žrtvama I. svj. r.* na Mirogoju u Zagrebu; 1943. *Spomenik Petrici Kerempuhu* (postavljen 1955. na Dolcu u Zagrebu); 1950. *Spomenik strijeljanim hrv. domobranima* u Villefrancheu (1955. postavljen u Puli kao Spomenik ustanku naroda Istre) te više spomenika partizanskom pokretu (Orahovica, 1949; Jadovno, 1954), mnogobrojne biste (Zagreb, Osijek, Vinkovci), nadgrobne spomenike na zagrebačkome Mirogoju i u drugim mjestima. R. je ostvario vrijedan opus i u crtežu i akvarelu te u medaljerstvu. Prvi je u hrv. medaljerstvo uveo nepravilan oblik medalje i izrazito visoki reljef (*Dr. Ante Starčević*, 1943; *100. godišnjica osnivanja JAZU*, 1966).

Samostalno je izlagao u Zagrebu (1939, 1958, 1961, 1963, 1964, 1966, 1967, 1968, 1969, 1971, 1975), Ljubljani (1964), Rijeci (1964, 1972, 1973), Splitu (1964, 1972), Požegi (1966), Osijeku (1967, 1969), Vukovaru (1967, 1974), Beču (1967), Karlovcu (1970), Puli (1971) i dr. Monografska izložba priređena mu je u Zagrebu 1987. Bivio se književnim radom; fotografirao je i proučavao kulturnopov. spomenike Slavonije.

BIBL.: *Srednjovjekovni spomenici Slavonije*, Zagreb 1973; *Arhitektonski spomenici Slavonije XVI–XIX. stoljeća*, Zagreb 1975.

LIT.: V. Han, Kolektivna izložba skulptura i crteža Vanje Radauša, Obzor, 1939, 273. — V. Kušan, Vanja Radauš, HR, 1942, 11. — G. Gamulin, Mi pamtimo, Naprijed, 10. XI. 1945. — J. Kaštelan, Budan zapis sjećanja, budan zapis sna (katalog), Zagreb 1963. — V. Ekl, Vanja Radauš, Zagreb 1963. — D. Horvatić, Kipar i njegova radionica, Telegram, 3. IV. 1964. — M. Peić, Lj. Babić, V. Ekl i J. Kaštelan, Radauš (katalog), Zagreb 1965. — I. Zidić, Fašnik u Freudlandu, Telegram, 2. IV. 1966. — O. Švajcer, Panorama fantastičkih vidika, Glas Slavonije, 29. IV. 1967. — T. Maroević, Nesporazumi ipak, u knjizi: Polje mogućeg, Split 1969. — J. Depolo, Propuštena istorijska šansa — o djelu i ličnosti Vanje Radauša, Umetnost (Beograd), 1975, 43. — R. Gotthard Škiljan, Vanja Radauš. Crteži (katalog), Zagreb 1975. — C. Fisković, Vanja Radauš (1906–1975), Ljetopis JAZU, 1979, 79. — V. Zlamalik, Memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek–Zagreb 1980. — M. Peić, Vanja Radauš (katalog), Zagreb 1985. — L. Roje-Depolo, Vanja Radauš (katalog), Zagreb 1987. — Z. Rus, Postojanost figurativnog, 1950–1987 (katalog), Zagreb 1987. — B. Mesinger, Medaljer Vanja Radauš, Peti memorijal Ive Kerdića (katalog), Osijek 1993. — L. Roje-Depolo, Vanja Radauš (katalog), Zagreb 1994. J. Dep.

RADAUŠ-RIBARIĆ, Jelka, etnologinja (Maribor, 8. III. 1922). Studirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu i doktorirala temom *Ženska narodna nošnja na poluotoku Istri* (1965). Radni vijek provela je u Etnografskome muzeju u Zagrebu (1945–75), od toga posljednjih deset godina kao ravnateljica. Suautorica je stalnih postava Muzeja i autorica tematskih izložaba iz likovnoga folklor. Neposredno nakon II. svj. r. rekognoscira etnol. građu u Istri. Proučava nar. nošnje i likovnu nar. umjetnost u Hrvatskoj.

BIBL.: *Radinost i nošnja*, u knjizi: Otok Susak, Zagreb 1957; *Arhaička baština*, u knjizi: Knjiga o Istri, Zagreb 1968; *Vezak vezla...*, *Motivi narodnih vezova* (s B. Szenczi), Zagreb 1973; *Narodne nošnje Hrvatske*, Zagreb 1975; *Zoomorfni i antropomorfni motivi na slavonskim otarcima*, Rad XXIII. kongresa folklorista Jugoslavije, Slavonski Brod 1976; *Odjeća likova na freskama u Bermu u odnosu prema istarskoj narodnoj nošnji*, Bulletin JAZU, 1977, 1; *O porijeklu vezanog ukrasa na suknjoj odjeći zapadnodinarskog područja*, Etnološki prilozi, 1978, 1; *Likovni elementi vunenih pokrivača panonskog područja i antikni mozaik*, Etnološka istraživanja, 1981, 1; *Narodna nošnja sela Pasjak u 19. stoljeću*, Liburnijske teme, 1983, 5. R.

RADEJ, Zlata, keramičarka (Zagreb, 19. XII. 1922). Završila Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1953 (S. Skopal). Bila je lik. pedagog u Zagrebu 1953–64. Izlaže od 1954; usavršavala se u Švedskoj 1970. Bavi se dekorativnom i uporabnom keramikom, modeliranjem skulptura u keramici i oblikovanjem stolnog posuđa u porculanu. Njezinu dekorativnu keramiku (tanjuri, pladnjevi, ploče, vaze) karakteriziraju motivi stiliziranih ženskih figura, izvedeni u crtežu. Modelira likove u terakoti i glaziranoj keramici (ciklus *Radost*), te keramičke minijature u majolici. Uporabni radovi (stolno posuđe za kavu, čaj, voće) odlikuju se čistoćom oblika, karakterističnom za suvremeno oblikovanje. Oblikovala garnituru posuđa *Atal* za tvornicu »Hartford Porcelana Americana« iz Buenos Airesa (1972). Samostalno izlagala u Trogiru, Poreču i Zagrebu.

LIT.: M. Baričević, Zlata Radej (katalog), Zagreb 1979. — *Ista*, Povijest moderne keramike u Hrvatskoj, Zagreb 1986. — S. Staničić, Zlata Radej (katalog), Zagreb 1995. Ma. B.

RAD HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI, časopis, izlazi u Zagrebu od 1867 (do 1990. pod nazivom *Rad JAZU*; 1941–45. *Rad HAZU*). U početku jedinstveno izdanje za sve Akademijine razrede. God. 1882 (knj. 60) dijeli se na Rad Razreda filologičko-historičkoga i filozofičko-juridističkoga te Rad Matematičko-prirodoslovnoga razreda. Prva knjiga Umjetničkoga razreda izašla je 1935. kao 252. knjiga cjelokupnoga izdanja, druga 1937 (258), treća 1938 (262), četvrta 1940 (268), peta 1942 (275) i šesta 1944 (279). God. 1947. Akademija je preuređena u pet odjela te Rad počinje izlaziti posebno za svaki odjel. Objavljena su dva Rada V. odjela za likovne umjetnosti i muziku: 1950 (279) kao četvrta i 1952 (287) kao peta knjiga. Daljim proširenjem Akademijinih odjela posebno izlazi Rad VII. odjela za likovne umjetnosti:

Z. RADEJ, *Radost II*, glazirana keramika

